

Súd: Okresný súd Bratislava I
Spisová značka: 16C/255/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1115229452
Dátum vydania rozhodnutia: 24. 04. 2017
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zuzana Doricová
ECLI: ECLI:SK:OSBA1:2017:1115229452.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Bratislava I v Bratislave sudkyňou JUDr. Zuzanou Doricovou v spore žalobcu: Q. W., N. XX.XX.XXXX, A. P. X. XXX/XX, XXX XX A. právne zastúpený JUDr. Lubomír Müller, advokát, Symfonická 1496/9, 158 00 Praha 5, Česká republika proti žalovanej: Slovenská republika - Ministerstvo spravodlivosti SR, Župné nám. 13, 813 11 Bratislava v konaní o zaplatenie nemajetkovej ujmy 16.000,- eur takto

rozhodol:

- I. Súd žalobu v celom rozsahu zamietla.
- II. Súd žalovanej voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. Žalobca sa žalobou doručenou Okresnému súdu Bratislava I dňa 20.11.2015 domáhal voči žalovanej zaplatenia sumy vo výške 16.000,- eur titulom nemajetkovej ujmy za jeho nezákonné väznenie. Žalobca žalobu odôvodnil tým, že rozsudkom Vojenského obvodového súdu Bratislava zo dňa 25.06.1981 sp. zn. 1T 152/81 bol uznaný vinným zo spáchania trestného činu nenastúpenia služby podľa § 269 ods. 1 Trestného zákona v vtedy platnom znení a bol odsúdený k trestu odňatia slobody v trvaní 16 mesiacov nepodmienečne so zaradením do I. nápravno-výchovnej skupiny. Uznesením Vojenského obvodového súdu Bratislava sp. zn. 2Rtv 42/91 zo dňa 03.07.1991 bol rozsudok zrušený vo výroku o treste a následným rozsudkom Vojenského obvodového súdu Bratislava zo dňa 18.09.1991 sp. zn. 4 Rtv 42/91 bolo pri nezmenenom výroku o vine upustené od potrestania. Oznámením Federálneho ministerstva obrany zo dňa 30.11.1992 č.j. Rtr 152/92 bol žalobca čiastočne odškodnený. Uznesením Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 2Nt/23/2014-17 zo dňa 01.12.2014 bola podľa § 33 ods. 2 zákona č. 119/1990 Zb. v platnom znení vyslovená účasť žalobcu na súdnej rehabilitácii „v celom rozsahu“. Uvedené zakladá nárok na odškodnenie žalobcu v položkách, ktoré dovtedy odškodnené neboli. Dňa 02.02.2015 žalobca požiadal žalovanú o dodatočné odškodnenie okrem iného i v položke náhrada nemajetkovej ujmy. Ministerstvo spravodlivosti SR dňa 30.07.2015 čiastočne žalobcovi vyhovel, ale náhradu nemajetkovej ujmy odmietlo priznať s tým, že túto náhradu nie je možné priznať podľa § 23 zákona č. 119/190 Zb. Žalobca má za to, že náhradu nemajetkovej ujmy je možné priznať pretože ustanovenie § 23 ods. 1 zákona č. 119/1990 Zb. predkladá len demonštratívny výpočet odškodňovacích položiek, nárok zakladá aj ustanovenie čl. 9 ods. 5 a čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (zákon č. 120/1976 Zb.), nárok sa opiera o judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva - rozsudok zo dňa 29.05.1997 sp. zn. 54/1996/673/859-860 vo veci Tsirlis a Kouloumpas v. Grécko a tunajší súd priznal nemajetkovú ujmu v iných obdobných veciach.

2. Žalovaná sa k žalobe žalobcu vyjadrila a žalobu žiadala v celom rozsahu zamietnuť ako nedôvodnú z dôvodu, že nie je daný právny základ pre priznanie nemajetkovej ujmy uplatnenej žalobcom. Žalovaná uviedla, že na základe žiadosti žalobcu o dodatočné odškodnenie okrem iného aj o

náhradu nemajetkovej ujmy, stanoviskom Ministerstva spravodlivosti SR zo dňa 30.07.2015 č. 37343/2015-1421/9 žalobca bol dodatočne odškodnený podľa § 23 ods. 1 písm. c) zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii sumou 6,70 eur. V časti uplatnenia nároku na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 16.000,- eur žalobcovi nebolo vyhovené s konštatovaním, že takúto náhradu nemožno v zmysle § 23 zákona č. 119/1990 Zb. priznať. K argumentácii žalobcu zdôvodňujúcej základ nároku na nemateriálnu ujmu podľa zákona č. 119/1990 Zb., keď podľa žalobcu v 23 zákona č. 119/1990 Zb. ide o demonštratívny výpočet nárokov na odškodnenie žalovaná poukázala na rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 29.11.2011 sp. zn. 8Co 85/2011, v ktorom sa uvádza, že hoci ustanovenie § 23 ods. 1 zákona č. 119/1990 Zb. uvádza len demonštratívny výpočet položiek nárokov na odškodnenie, a teda výslovne neupravuje ani nárok na nemajetkovú ujmu, nemôže všeobecný súd neprípustným spôsobom ako orgán súdnej moci nahradzovať činnosť zákonodarcu a priznať v občianskom súdnom konaní aj iné nároky, než ktoré platné právne predpisy priznávajú fyzickým osobám, prípadne právnickým osobám, pretože by tým prekročil hranice deľby moci medzi súdnou a zákonodarnou mocou vymedzenou v Ústave SR resp. predtým v ústave ČSFR. Pokiaľ by zákonodarcu v danom prípade mienil nárok na nemateriálnu ujmu zaradiť do ustanovenia § 23 zákona č. 119/1990 Zb. je nepochybné, že by tak urobil pri jeho prijatí, prípadne neskôr, pokiaľ však tak neurobil sám v rámci svojej vlastnej ústavnej a zákonnej kompetencie, nemôže jeho vôľu nahrádzať orgán súdnej moci pri aplikácii práva v súdnom konaní. Vo vzťahu k tvrdeniu, že nemateriálnu ujmu možno priznať v rámci odškodnenia podľa zákona č. 119/1990 Zb. v spojení s § 20 zákona č. 58/1969 Zb. poukázala žalovaná na rozhodnutie Okresného súdu Prešov zo dňa 12.01.2015 sp. zn. 9C/189/2014, s ktorým sa stotožnila a v zmysle ktorého nárok osoby rehabilitovanej podľa zákona č. 119/1990 Zb. na odškodnenie za morálnu a citovú ujmu spôsobenú väznením nemá v zákona č. 119/1990 Zb. oporu a vznik nároku nemožno vyvodzovať z občianskeho zákonníka, pretože ten rovnako ako zákon č. 58/1969 Zb. je vo vzťahu k zákonu č. 119/1990 Zb. predpisom všeobecným a teda žalobe, ktorou je takýto nárok na priznanie nemajetkovej ujmy uplatňovaný, nemôže byť vyhovené, a to z dôvodu nedostatku práva na odškodnenie daného prípadu v platných hmotnoprávných normách. K tvrdeniu žalobcu, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy zakladá aj čl. 9 ods. 5 a čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach žalovaná uviedla, že Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach nezakladá priamo nárok na náhradu nemateriálnej ujmy, ale odkazuje na príslušnú vnútroštátnu úpravu. pred prijatím zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci právny poriadok neupravoval inštitút odškodnenia nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím či nesprávnym úradným postupom a to ani aplikáciou zákona č. 58/1969 Zb. Ani výklad čl. 36 ods. 3 ústavného zákona č. 23/1991 Zb. ktorým sa zavádza Listina základných práv a slobôd a do ktorého bol inkorporované ustanovenia čl. 9 ods. 5 a čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach. V danom prípade nemožno priamo aplikovať ani čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Žalobca bol uznaný vinným zo spáchania trestného činu nenastúpenia služby v ozbrojených silách rozsudkom z roku 1981 a trest odňatia slobody vrátane väzby vykonal od 04.05.1981 do 04.09.1989, teda v čase keď Slovenská republika resp. ČSFR nebola Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd viazaná.

K argumentácii poukazujúcej na rozhodovaciu činnosť ESLP vo vzťahu k uplatnenej výške nemajetkovej ujmy žalovaná uviedla, že namieta aplikovanie rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Tsirlis a Kouloumpas proti Grécku (sp. zn. 54/1996/673/859-860 zo dňa 29.05.1997) kde za nezákonné väznenie z dôvodu odmietnutia vojenskej služby z náboženského presvedčenia bolo priznané odškodnenie vo výške 30.672,61 eur za 13 mesiacov väznenia, čo predstavuje 2.351,74 eur za mesiac, nakoľko tento v priznanej výške zohľadňuje ako náhradu nemajetkovej ujmy tak aj náhradu ujmy majetkovej a teda je vo veci žalobcu nepoužiteľný. Žalovaná poukázala tiež na to, že účelom inštitútu odškodnenia nemateriálnej ujmy je zmiernenie následkov protiprávneho stavu resp. náprava spôsobenej morálnej ujmy. Prípustnosť peňažnej satisfakcie je opodstatnená tam, kde zmenšenie a vyváženie spôsobenej nemateriálnej ujmy nemožno napraviť inak, ako cestou zadosťučinenia vo forme peňažného plnenia. Podľa názoru žalovanej samotné uznesenie Okresného súdu Bratislava I zo dňa 01.12.2014 sp. zn. 2Nt/23/2014, ktorým bola vyslovená účasť žalobcu na rehabilitácii, je dostatočnou morálnou satisfakciou, nakoľko práve týmto rozhodnutím došlo k odstráneniu protiprávneho stavu a pomyslenému „očisteniu“ žalobcu. Satisfakčným prostriedkom spôsobilým reparať istým spôsobom aj prípadnú morálnu ujmu je tiež rozhodnutie Federálneho ministerstva obrany č. Rtr 152/92 zo dňa 30.11.1992, ktorým bolo žalobcovi priznané odškodnenie podľa § 23 zákona č. 119/1990 Zb v celkovej výške 43.165,- Kčs a rozhodnutie žalovanej č. 37343/2015-1421/9 zo dňa 30.07.2015, ktorým bolo priznané odškodnenie 6,70 eur.

3. Žalobca sa k vyjadreniu žalovanej vyjadril podaním doručeným súdu dňa 16.01.2017 a uviedol, že jeho ujma spočíva v tom, že po dobu 16 mesiacov bol zbavený osobnej slobody pretože kvôli svojmu svedomiu a náboženskému vyznaniu nechcel vojensky podporovať vtedajší režim. Vo vzťahu k argumentácii žalovanej poukázal na rozhodnutie krajského súdu v Bratislave č.k. 9Co/344/2014-120 zo dňa 09.06.2016, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Bratislava I zo dňa 30.01.2014 č.k. 21C/112/2012-74 v obdobnej právnej veci s tým, že v tom konaní bol žalobcovi priznané zadostučinenie za cca 25 mesiacov väznenia vo výške 25.000,- eur. Žalobca ďalej uviedol, že má nárok na náhradu nemateriálnej ujmy a poukázal na nález ústavného súdu Českej republiky zo dňa 05.11.2013 sp. zn. IV. ÚS 500/13 vo veci P. W..

4. Žalovaná sa následne vyjadrila a uviedla, že z dôvodu, že nie je daný právny základ pre priznanie nemajetkovej ujmy uplatnenej žalobcom žiada žalobu ako nedôvodnú v celom rozsahu zamietnuť. vyriešenie otázky možnosti resp. nemožnosti aplikácie Dohovoru na daný právny stav je kľúčovým, nakoľko vzhľadom na dopad absencie vnútroštátnej normy upravujúcej nárok na náhradu nemateriálnej ujmy a užšieho rozsahu práv, ktoré poskytujú iné medzinárodné záväzky, či už Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach alebo Listina základných práv a slobôd, prichádza do úvahy možnosť priznania náhrady nemateriálnej ujmy výlučne aplikácia Dohovoru, ktorá však vzhľadom na časové obdobie, v ktorom bolo zasiahnuté do osobnej slobody žalobcu, nie je možná. V zmysle ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva je pri otázke časovej pôsobnosti Dohovoru potrebné rozlišovať medzi trvajúcou situáciou a jednorazovým aktom, ktorého následky sa eventuálne môžu prejavovať do súčasnosti. Európsky súd pre ľudské práva rozlišuje samotný zásah na strane jednej a neúspech následne podaných prostriedkov nápravy takéhoto zásahu na strane druhej s tým, že porušenie práv zaručených Dohovorom je potrebné odvodzovať nie od odmietnutia štátu napraviť daný zásah ale zo zásahu samotného. Z pohľadu časovej pôsobnosti je tak rozhodujúci okamih, resp. časový úsek, v ktorom k zásahu došlo, v opačnom prípade by došlo k porušeniu všeobecnej zásady zákazu retroaktivity v zmysle Viedenského dohovoru o zmluvnom práve.

5. Podľa § 470 ods. 1 Zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej v texte Civilného sporového poriadku) ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti.

Podľa § 470 ods. 2 Civilného sporového poriadku právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Ak sa tento zákon použije na konania začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, nemožno uplatňovať ustanovenia tohto zákona o predbežnom prejednaní veci, popretí skutkových tvrdení protistrany a sudcovskej koncentracii konania, ak by boli v neprospech strany.

6. Žaloba žalobcu bola podaná na súd za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, ale súd konal podľa ustanovení Civilného sporového poriadku, nakoľko z citovaného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku vyplýva, že v prebiehajúcim konaní sa uplatní tzv. princíp okamžitej použiteľnosti novej právnej úpravy, teda po nadobudnutí účinnosti Zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok, ktorý nadobudol účinnosť dňa 01.07.2016, sa v konaní postupuje podľa novej právnej úpravy.

7. Súd poučil strany sporu o procesných právach a povinnostiach strán sporu podľa § 160 Civilného sporového poriadku a podľa § 153 a § 154 Civilného sporového poriadku písomne.

8. Súd na pojednávaní dňa 24.04.2017 konal v neprítomnosti žalobcu, keď žalobca sa na nariadené pojednávanie vo veci nedostavil, doručenie predvolania mal riadne a včas vykázané, svoju neúčasť na pojednávaní ospravedlnil písomne podaním doručeným súdu dňa 24.04.2017 z dôvodu hospodárnosti konania, keď skutková podstata je zrejmá z predložených listín a ide len o právne posúdenie. Žalobca pojednávanie odročit' nežiadal, súhlasil, aby súd rozhodol v jeho neprítomnosti.

9. Súd vykonal stranami označené dôkazy oboznámením sa s listinnými dokladmi - oznámenie Federálneho ministerstva obrany č. Rtr 152/92 zo dňa 30.11.1992, uznesenie Okresného súdu Bratislava I č.k. 2Nt/23/2014-17 zo dňa 01.12.2014, žiadosť žalobcu o dodatočné odškodnenie zo dňa 02.02.2015, stanovisko Ministerstva spravodlivosti SR Č: 37343/2015-1421/9 zo dňa 30.07.2015 o predbežnom prerokovaní nároku.

10. Súd mal v konaní po vykonanom dokazovaní za preukázané, že

10.1. Žalobca bol rozsudkom Vojenského obvodového súdu Bratislava sp. zn. 1 T 152/81 zo dňa 25.06.1981 uznaný vinným zo spáchania trestného činu nenastúpenia služby v ozbrojených silách podľa § 269 ods. 1 Trestného zákona vtedy v platnom znení a bol odsúdený k trestu odňatia slobody v trvaní 16 mesiacov nepodmienečne, pre výkon ktorého bol zaradený do prvej nápravnovychovnej skupiny.

10.2. Žalobca trest vykonal v dobe od 04.05.1981 do 04.09.1982, kedy bol prepustený, s tým, že v čase od 04.05.1981 do 25.06.1981 bol vo väzbe.

10.3. Uznesením Vojenského obvodového súdu Bratislava sp. zn. 2Rtv 42/91 zo dňa 03.07.1991 bol rozsudok Vojenského obvodového súdu Bratislava sp. zn. 1 T 152/81 zo dňa 25.06.1981 zrušený vo výroku o treste a rozsudkom Vojenského obvodového súdu Bratislava sp. zn. 4 Rtv 42/91 zo dňa 18.09.1991 bolo pri nezmenenom výroku o vine upustené od potrestania.

10.4. Stanoviskom Federálneho ministerstva obrany č.k. Rtr 152/92 zo dňa 30.11.1992 bol žalobca odškodnený spolu v sume 43.165,- Kčs, keď bol odškodnený za stratu na zárobku v sume 40.000,- Kčs, za náklady väzby v sume 1.020,- Kčs a náklady výkonu trestu v sume 2.145,- Kčs. V stanovisku bolo uvedené, že vzhľadom k tomu, že nebol rehabilitovaný úplne, nemá nárok na odškodnenie za náklady trestného konania a prípadne obhajoby.

10.5. uznesením Okresného súdu Bratislava I č.k. 2Nt/23/2014-17 zo dňa 01.12.2014 bolo rozhodnuté, že žalobca je podľa § 33 ods. 2 per analogiam zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii v znení neskorších predpisov účastný súdnej rehabilitácie vo vzťahu k rozsudku VOS Bratislava sp. zn. 1T 152/1981 a uzneseniu VOS BA 4 Rtv 42/1991 v celom rozsahu.

10.6. Stanoviskom Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky číslo 37343/2015-1421/9 zo dňa 30. júla 2015 bolo žalobcovi podľa § 23 ods. 1 písmeno a) a c) zákona č. 119/1990 Zb. priznané odškodnenie v sume 6,70 eur. Priznaná suma predstavovala náhradu trov trestného konania podľa § 23 ods. 1 písm. c) zákona č. 119/1990 Zb. v znení neskorších predpisov v paušálnej výške 6,70 eur. K uplatnenej náhrade nemateriálnej ujmy vo výške 16.000,- eur bolo uvedené, že túto náhradu nemožno priznať podľa § 23 zákona č. 119/1990 Zb.

11. Podľa § 1 ods. 1 Zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii účelom zákona je zrušiť odsudzujúce súdne rozhodnutia za činy, ktoré v rozpore s princípmi demokratickej spoločnosti rešpektujúcej občianske politické práva a slobody zaručené ústavou a vyjadrené v medzinárodných dokumentoch a medzinárodných právnych normách zákon označoval za trestné, umožniť rýchle preskúmanie prípadov osôb takto protiprávne odsúdených v dôsledku porušovania zákonnosti na úseku trestného konania, odstrániť neprimerané tvrdosti v používaní represie, zabezpečiť neprávnym odsúdeným osobám spoločenskú rehabilitáciu a primerané hmotné odškodnenie a umožniť zo zistených nezákonností vyvodit' dôsledky proti osobám, ktoré platné zákony vedome alebo hrubo porušovali.

Podľa § 1 ods. 2 Zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii činy, ktoré smerovali k uplatneniu práv a slobôd občanov zaručených ústavou a vyhlásených vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv a v nadväzujúcich medzinárodných paktov o občianskych a politických právach, boli česko-slovenskými trestnými zákonmi vyhlásené za trestné v rozpore s medzinárodným právom a medzinárodnému právu odporovalo aj ich trestné stíhanie a trestanie.

Podľa § 4 písmeno c) Zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii prieskumné konanie podľa tohto oddielu možno konať vo veciach, v ktorých sa v čase od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 vyhlásilo odsudzujúce súdne rozhodnutie, ktoré nadobudlo právoplatnosť, pre iné zločiny, trestné činy, prečiny alebo priestupky neuvedené v § 2, spáchané po 5. máji 1945 podľa prvej hlavy a druhej hlavy prvého oddielu osobitnej časti zákona č. 86/1950 Zb. v znení zákonov ho meniacich a dopĺňajúcich, ďalej pre trestný čin nenastúpenia služby v brannej moci podľa § 265 a 266, vyhýbania sa služobnej povinnosti podľa § 270, pre trestný čin zbehnutia podľa § 273 ods. 3 a pre trestný čin spolčenia sa na zbehnutie podľa § 275 ods. 2 písm. b) uvedeného zákona.

Podľa § 23 ods. 1 Zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii nárok na odškodnenie zahŕňa najmä:
a) náhradu za stratu na zárobku za každý mesiac za väzbu a výkon trestu odňatia slobody vo výške 83 eur, pokiaľ poškodený nepožiada, aby sa mu namiesto tejto náhrady poskytla náhrada za stratu na zárobku počas väzby a výkonu trestu odňatia slobody podľa všeobecných predpisov,
b) náhradu škody na zdraví, ku ktorej došlo v súvislosti s väzbou alebo výkonom trestu odňatia slobody, pokiaľ táto náhrada nepatrí podľa iných predpisov,

- c) náhradu trov trestného konania vo výške 6,70 eura, výkonu väzby vo výške 20 eur za každý mesiac väzby a výkonu trestu odňatia slobody vo výške 5 eur za každý mesiac výkonu trestu, pokiaľ poškodený nepožiada, aby mu bola namiesto týchto náhrad poskytnutá náhrada skutočne zaplatených trov,
- d) náhradu zaplatených trov obhajoby v pôvodnom trestnom konaní,
- e) náhradu zaplateného peňažného trestu alebo úhrnu vykonaných zrážok z odmeny za prácu pri výkone trestu nápravného opatrenia.

Podľa § 24 ods. 1 Zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii pri uplatňovaní nárokov podľa § 23, 26 a 27 sa postupuje podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom.

Podľa § 1 ods. 1 Zákona č.58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom štát zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ktoré v občianskom súdnom konaní a v konaní pred štátnym notárstvom, v správnom konaní, ako aj v konaní pred miestnym ľudovým súdom, a ďalej v trestnom konaní, pokiaľ nejde o rozhodnutie o väzbe alebo treste, vydal štátny orgán alebo orgán štátnej organizácie (ďalej len "štátny orgán"). Štát zodpovedá taktiež za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu spoločenskej organizácie vydaným pri plnení úloh štátneho orgánu, ktoré na túto organizáciu prešli.

Podľa § 1 ods. 2 Zákona č.58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom zodpovednosti podľa odseku 1 sa nemožno zbaviť.

Podľa § 6 ods. 1 Zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom právo na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o treste má voči štátu ten, na kom bol úplne alebo čiastočne vykonaný trest, ak v neskoršom konaní bol spod obžaloby oslobodený alebo ak bolo proti nemu trestné stíhanie zastavené.

Podľa § 6 ods. 2 Zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom právo na náhradu škody má i ten, kto bol v neskoršom konaní odsúdený na miernejší trest, než ktorý bol na ňom vykonaný na podklade zrušeného rozsudku.

Podľa Čl.5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

- a) zákonné uväznenie po odsúdení príslušným súdom;
- b) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie osoby preto, že sa nepodrobila rozhodnutiu vydanému súdom podľa zákona, alebo preto, aby sa zaručilo splnenie povinnosti ustanovenej zákonom;
- c) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní;
- d) iné pozbavenie slobody maloletého na základe zákonného rozhodnutia na účely výchovného dohľadu alebo jeho zákonné pozbavenie slobody na účely jeho predvedenia pred príslušný orgán;
- e) zákonné držanie osôb, aby sa zabránilo šíreniu nakažlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov;
- f) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie, alebo osoby, proti ktorej prebieha konanie o vyhostenie alebo vydanie.

Podľa Čl.5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý, kto bol obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s ustanoveniami tohto článku, má nárok na odškodnenie

12. Súd po vyhodnotení vykonaného dokazovania a po právnom vyhodnotení veci dospel k záveru, že žaloba žalobcu nie je dôvodná a preto žalobu zamietol. Žalobcom uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nebolo možné žalobcovi priznať z dôvodu, že nárok na nemajetkovú ujmu nemá zákonnú oporu. Náhradu nemajetkovej ujmy nie je možné priznať ani podľa Zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii, ani podľa Zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom a ani podľa Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

13. Zákon č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii je voči ďalším zákonom upravujúcim odškodňovanie neprávom odsúdených osôb (zákon č. 58/1969 Zb., Občiansky zákonník, Trestný poriadok) zákonom špeciálnym a jeho úprava má prednosť pre týmito všeobecnými úpravami. Účelom tohto zákona je ako to vyplýva z §1 zrušiť odsudzujúce súdne rozhodnutia za činy, ktoré v rozpore s princípmi demokratickej spoločnosti rešpektujúcej občianske politické práva a slobody zaručené ústavou a vyjadrené v medzinárodných dokumentoch a medzinárodných právnych normách zákon označoval za trestné, umožniť rýchle preskúmanie prípadov osôb takto protiprávne odsúdených v dôsledku porušovania zákonnosti na úseku trestného konania, odstrániť neprimerané tvrdosti v používaní represie, zabezpečiť neprávom odsúdeným osobám spoločenskú rehabilitáciu a primerané hmotné odškodnenie a umožniť zo zistených nezákonností vyvodit' dôsledky proti osobám, ktoré platné zákony vedome alebo hrubo porušovali. Zákon č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii nároky na odškodnenie upravuje v § 23 podľa, ktorého nárok na odškodnenie zahŕňa najmä náhradu za stratu na zárobku za každý mesiac za väzbu a výkon trestu odňatia slobody, náhradu škody na zdraví, ku ktorej došlo v súvislosti s väzbou alebo výkonom trestu odňatia slobody, náhradu trov trestného konania, výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody, náhradu zaplatených trov obhajoby v pôvodnom trestnom konaní a náhradu zaplateného peňažného trestu alebo úhrnu vykonaných zrážok z odmeny za prácu pri výkone trestu nápravného opatrenia. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy zákon č. 119/1990 Zb. neupravuje. Súd poukazuje na rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave vydané dňa 29.11.2011 sp. zn. 8Co/85/2011 v zmysle, ktorého aj keď § 23 ods. 1 zákona č. 119/1990 Zb. uvádza len demonštratívny výpočet položiek nárokov na odškodnenie, a teda výslovne neupravuje ani nárok na nemajetkovú ujmu, nemôže všeobecný súd neprípustným spôsobom ako orgán súdnej moci nahradzovať činnosť zákonodarcu a priznať v občianskom súdnom konaní aj iné nároky, než ktoré platné právne predpisy priznávajú fyzickým, prípadne právnickým osobám, pretože by tým prekročil hranice deľby moci medzi súdnou a zákonodarnou mocou vymedzenou v Ústave Slovenskej republiky resp. predtým v Ústave ČSFR. Pokiaľ by zákonodarca v danom prípade mienil nárok na nemateriálnu ujmu zaradiť do ustanovenia § 23 zákona č. 119/1990 Zb. je nepochybné, že by tak urobil pri jeho prijatí, prípadne neskôr, pokiaľ však tak neurobil sám v rámci svojej vlastnej ústavnej a zákonnej kompetencie, nemôže jeho vôľu nahrádzať orgán súdnej moci pri aplikácii práva v súdnom konaní. Odvolací súd už len dodáva, že odškodnenie v zmysle zákona č. 119/1990 Zb. bolo výrazom spravodlivosti v medziach možného a to podľa názoru a rozhodnutia demokraticky legitimovaného zákonodarcu po r. 1989, pretože práve on má v rámci deľby moci onú "vládu nad mešcom" formou zákona; ani zákonodarca, a tým menej súdy, nemôžu odškodniť všetky prikorria, ktoré vznikli v dobe neslobody pred r. 1989.

Podľa Stanoviska č. 1/2017 Občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Bratislave prijatého k otázke právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu podľa zákona č. 58/1969 Zb a jej vzťah k právnej úprave obsiahnutej v zákone č. 119/1990 Zb. a k otázke priznania náhrady nemajetkovej ujmy s odkazom na čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd zo všeobecnej zásady o zákone všeobecnom a špeciálnom / lex specialis derogat generali) jednoznačne vyplýva, že ak sú naplnené podmienky pre použitie špeciálnej úpravy, musí sa táto úprava aplikovať a nemožno použiť úpravu všeobecnú. Znamená to, že pre osoby, ktoré podľa zákona č. 119/1990 Zb. sú osobami oprávnenými žiadať odškodnenie, platí pre uplatňovanie a uspokojovanie majetkových nárokov vo vzťahu medzi nimi a štátom zvláštna právna úprava, bez ohľadu nato, ktorý predpis je pre ne priaznivejší. V prípadoch, na ktoré sa zákon č. 119/1990 Zb. vzťahuje, sa teda nemožno proti štátu domáhať iných či ďalších nárokov, ako tých, ktoré tento zákon upravuje. Napriek tomu, že ustanovenie § 23 ods. 1 zákona č. 119/1990 Zb. uvádza len demonštratívny výpočet položiek nárokov na odškodnenie, a teda výslovne neupravuje ani nárok na nemajetkovú ujmu, nemôže všeobecný súd neprípustným spôsobom ako orgán súdnej moci nahradzovať činnosť zákonodarcu a priznať v občianskom súdnom konaní aj iné nároky, než ktoré platné právne predpisy priznávajú fyzickým, prípadne právnickým osobám, pretože by tým prekročil hranice deľby moci medzi súdnou a zákonodarnou mocou vymedzenou v Ústave SR. Podľa zákona č. 119/1990 Zb. teda náhradu nemajetkovej ujmy žalobcovi nie je možné priznať.

14. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v dôsledku výkonu trestu odňatia slobody nemožno žalobcovi priznať ani podľa Zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, ktorý je zákonom špeciálnym a upravuje podmienky vzniku zodpovednosti a rozsah náhrady, ktorá sa odškodňuje (§ 24 ods. 1 Zákona č. 119/1990 Zb.), nakoľko podľa tohto zákona nie je možné poskytnúť náhradu nemajetkovej ujmy ako náhradu škody.

15. K možnosti aplikovať v súvislosti s uplatneným nárokom žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd súd uvádza, že v zmysle čl. 5 ods. 5 Dohovoru

má každý právo na slobodu a osobnú bezpečnosť a každý kto bol obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s ustanovením tohto článku má nárok na odškodnenie. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy však vzniká za predpokladu, že k zásahu do osobnej slobody dotknutej osoby došlo resp. tento zásah bol ukončený až potom, čo sa tento medzinárodný Dohovor stal pre Slovenskú republiku záväzný t.j. od 18.03.1992 s tým, že okamih účasti tejto osoby na rehabilitácii z tohto pohľadu nie je relevantný (Stanovisko č. 1/2017 Občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Bratislave).

Z vykonaného dokazovania je nesporné, že žalobca bol uznaný vinným zo spáchania trestného činu nenastúpenia služby v ozbrojených silách rozsudkom Vojenského obvodového súdu Bratislava zo dňa 25.06.1981, sp. zn. 1T 152/81 a bol odsúdený k trestu odňatia slobody v trvaní 16 mesiacov nepodmienečne, pričom trest vykonal v dobe od 04.05.1981 do 04.09.1982. Žalobca teda vykonal trest v čase pred dňom kedy sa Dohovor stal pre ČSFR záväzný, teda predtým, ako ČSFR ratifikovala Dohovor. Slovenská republika ako jeden z nástupníckych štátov ČSFR je viazaná Dohovorom a jeho Protokolmi od 18.03.1992 a je zodpovedná za skutky vzťahujúce sa na obdobie od 18.03.1992. Podľa Ústavného súdu Českej republiky prax českých súdov, ktoré v obdobných prípadoch, ako je žalobcov, priznávali aj odškodnenie nemajetkovej ujmy, nie je správna, pokiaľ v prípade nedostatku vo vnútroštátnej úprave hľadali dôvod pre jej priznanie v Dohovore. Ústavný súd Českej republiky v Stanovisku pléna zo dňa 25.11.2014, sp. zn. Pl. ÚS - st. 39/14, vyslovil, že nárok na nemateriálnu ujmu podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru vzniká za predpokladu, že k zásahu do osobnej slobody dotknutej osoby došlo, resp. tento zásah bol ukončený až potom, čo sa tento medzinárodný Dohovor stal pre Českú republiku (rovnako aj pre Slovenskú republiku) záväzný (t.j. od 18.3.1992) s tým, že okamih účasti tejto osoby na rehabilitácii z tohto pohľadu nie je relevantný. Vychádzal z toho, že základné právo na osobnú slobodu v zmysle čl. 5 Dohovoru zakladá každému jednotlivcovi v prvom rade voči štátu nárok zdržať sa všetkých zásahov do takto chránenej právnej pozície; pokiaľ k takémuto protiprávnemu zásahu dôjde, vzniká mu nárok odstrániť jeho následky a nastoliť taký právny stav, aby bol v súlade s daným základným právom. Až v prípade, ak odstránenie závadného stavu nie je predstaviteľné alebo možné, ako tretí v poradí pripadá do úvahy nárok na odškodnenie. Tento (sekundárny) nárok je možné priamo odvodzovať od predmetného základného práva, pričom jeho obsahom je náhrada všetkej materiálnej a imateriálnej ujmy, ktorá bola dotknutej osobe predmetným zásahom spôsobená. Tohto subjektívneho hmotného práva, výslovne zakotveného v čl. 5 ods. 5 Dohovoru sa možno dovolať na Európsky súd pre ľudské práva samostatne, jeho hlavný význam potom spočíva v tom, že v tých štátoch, kde nie je Dohovor "priamo použiteľný", tieto zaväzuje, aby prijali takú vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá s daným právom bude korešpondovať. Pokiaľ ale ide o otázku časovej pôsobnosti Dohovoru, ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva vychádza z toho, že je potrebné rozlišovať medzi trvajúcou situáciou a jednorazovým aktom, ktorého následky eventuálne sa prejavujú aj v súčasnosti. Európsky súd pre ľudské práva ďalej rozlišuje samotný zásah na strane jednej a neúspech následne podaných prostriedkov nápravy takéhoto zásahu na strane druhej s tým, že porušenie práv zaručených Dohovorom je potrebné odvodzovať nie od odmietnutia štátu napraviť daný zásah, ale zo zásahu samotného. Z pohľadu časovej pôsobnosti je tak rozhodujúci okamih, či časový úsek, v ktorom k zásahu došlo, v opačnom prípade by došlo k porušeniu všeobecnej zásady zákazu retroaktivity v zmysle Viedenského dohovoru o zmluvnom práve. Neexistuje pritom všeobecná povinnosť štátu napraviť krivdy alebo ujmy, ktoré spôsobil pred ratifikáciou Dohovoru [rozsudok Veľkého senátu zo dňa 8.3.2006 vo veci Blečić proti Chorvátsku, sťažnosť č. 59532/00; k protiprávnemu konaniu štátu v dobe značne vzdialenej (nútené práce talianskych vojnových zajatcov, k deportácii došlo pred 3.9.1953, kedy Dohovor vstúpil pre Nemecko do platnosti), rozhodnutie zo dňa 4.9.2007 vo veci Associazione Nazionale Reduci dalla Prigionia dall' Internamento e dalla Guerra di Liberazione a 275 ďalších proti Nemecku, sťažnosť č. 45563/04 (dostupné na <<http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-82292>>)].

16. K žalobcom uvádzanému nálezu Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 500/13 vo veci Anny Pospíšilovej, na ktorý žalobca poukázal vo vyjadrení zo dňa 31.03.2017 súd uvádza, že tento bol vydaný pred Stanoviskom pléna Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 25.11.2014, sp. zn. Pl. ÚS - st. 39/14.

17. Sumarizáciou uvedeného mal súd za to, že žalobca nepreukázal v konaní dôvodnosť nároku na ním uplatnenú náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonné väznenie v období od 04.05.1981 do 04.09.1982 a preto žalobu v celom rozsahu zamietol.

Strany sporu znášajú zodpovednosť za skutkový stav a musia dokazovať svoje tvrdenia. Konanie je založené na kontradiktórnej zásade, podľa ktorej strana svoje tvrdenia musí preukazovať dôkazmi.

Žalobca v konaní neunesol dôkazné bremeno na preukázanie svojho tvrdenia ohľadne vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, keď nepreukázal, že základ nároku je daný.

18. Podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu v konaní

Podľa § 262 ods. 1 Civilného sporového poriadku o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

Podľa § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

19. Súd o nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku teda podľa úspešnosti žalovanej v spore, keď žalovaná bola v konaní plne úspešná. Súd žalovanej však nárok na náhradu trov konania nepriznal, nakoľko žalovaná si výslovne náhradu trov konania neuplatnila z dôvodu, že jej žiadne trovy konania nevznikli.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku je možné podať odvolanie do 15 dní odo dňa jeho doručenia na Okresnom súde Bratislava I, písomne v dvoch vyhotoveniach.

V odvolaní sa má popri všeobecných náležitostiach (§ 127 ods. 1 Civilného sporového poriadku) uviesť proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolacie dôvody).

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

Odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

V prípade, ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona.